

Vladimíra Spilková

Název příspěvku

Pojetí pedagogiky a její výuky v kontextu proměn paradigmat v učitelském vzdělávání (The concept of pedagogy and its teaching in the context of paradigm transformation in teacher education)

Klíčová slova v ČJ

Paradigma vzdělávání, vzdělávání učitelů, pojetí výuky pedagogiky

Klíčová slova v AJ

Paradigms of education , teacher education, concept of pedagogy teaching

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je reflektovat proměny přístupů k pojetí pedagogiky a její výuky na vysokých školách připravujících učitele v ČR po roce 1989

Teoretická východiska v ČJ

Učitelské vzdělávání je v souvislostech společenského vývoje významným tématem. Klíčovou disciplínou v jeho koncepci i obsahu je pedagogika, která je konfrontována z filosofických rovin vzdělávacích teorií (Bertrand, 1998) i s proměňující se realitou společnosti. Příspěvek se zabývá významnými uzlovými fenomény, které mění náhled na postavení, smysl a způsoby výuky pedagogiky v učitelském studiu. Významným bodem ve vývoji přípravného učitelského vzdělávání byla univerzitarizace a s ním spojený důraz na akademické pojetí přípravy, hledány jsou možnosti a meze (Vašutová, 2004; Spilková, Vašutová, 2008), navíc komplikovány vnějšími zásahy do struktury učitelské přípravy (Urbánek, 2006). Postupně je vyvoláváno napětí mezi akademickým a / vs. profesním, kompetenčním pojetím vzdělávání učitelů (Urbánek, 2016). Ke konfliktu v koncepci přípravy učitelů a potažmo v jejím obsahu a výuce pedagogiky se vyjadřuje řada autorů (Brezinka, 2001, 2015; Helus 2015; Walterová, 2015). Rozpor je shledáván mezi scientistním, resp. akademickým pojetím pedagogiky vs. pedagogikou praktické služby učiteli. V pojetí pedagogiky a její výuky v profesionalizačně zaměřených modelech přípravy učitelů je hledaná cesta a jsou rámovány její možnosti a meze. Výsledky ústí k výzvám k sebereflexi oboru, tj. k hledání její „nové“ identity, jiné cesty rozvoje pedagogiky, „pedagogiky obratu“ (Helus, Bravená, Franclová, 2012, 2014).

Metodologie v ČJ

Východiskem teoreticky zaměřeného příspěvku je analýza a diskuze k různým pojetím výuky pedagogiky v konfrontaci s požadavky na učitelskou profesi a s realitou výuky na učitelských fakultách. Využito je obsahové analýzy a postupů kritické komparace.

Závěry v ČJ

Analýza možných konceptů, obsahů a realizace výuky pedagogiky v učitelském vzdělávání prozrazuje značný potenciál a současně nevyjasněnost a variantnost. V souvislostech s potřebami vzdělávaného jedince i hekticky se proměňující společností je aktuálně nutná významnější odborná diskuze výuky pedagogiky pro učitele, hledání možností i rizik.

Souhrn příspěvku v AJ

The aim of this paper is to reflect the changes in approaches to the concept of pedagogy and its teaching at universities preparing teachers in the Czech Republic after 1989. Attention will be paid to the following phenomena: (a) The “universitarization” of initial teacher education and the associated emphasis on academic preparation - the possibilities and limits of these approaches; (b) Tensions between academic vs. professional, competency concepts of teacher education; (c) Scientist, academic concept of pedagogy vs. pedagogy “practical service to teachers” (Brezinka, 2015); (d) The concept of pedagogy and its teaching in professionally-oriented models of teacher education - possibilities and limits; (e) Challenges for self-reflection of the field - searching for its "new" identity, another way to develop pedagogy – “pedagogy of turning” (Helus, 2012, 2014).

Bibliografie

- Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál.
- Brezinka, W. (2001). *Východiska k poznání výchovy / Úvod k základům vědy o výchově, k filozofii výchovy a k praktické pedagogice*. Brno: L. Marek. .
- Brezinka, W. (2015). Zvědečtění (scientifikace) pedagogiky – analýza a perspektivy. *Pedagogika*, 65(2), 193–206.
- Helus, Z.. (2014). Edukace jako projev starosti o člověka. – In Jedlička, R. (ed.): *Teorie výchovy – tradice, současnost, perspektivy* (s. 13–34). Praha: Karolinum.
- Helus, Z., Bravená, N., & Franclová, M. (2012). *Perspektivy učitelství*. Praha: Univerzita Karlova.
- Helus, Z. (2015). *Pedagogika hledající sama sebe. Stať k diskusi nad přednáškou W. Brezinky*. *Pedagogika*, 65(2), 207–218.
- Spilková, V., & Vašutová, J. (2008). *Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. Praha: Pedagogická fakulta UK.

Urbánek, P. (2006). Změny ve strukturaci učitelského studia v kontextu současné školní kurikulární reformy. In *Kompetence učitele na pozadí současné kurikulární reformy* (s. 82–85). Univerzita Hradec Králové.

Urbánek, P. (2016). Akademický či kompetenční koncept vzdělávání učitelů. Nutná bipolarita? In: M. Strouhal (Ed.) *Učit se být učitelem. K vybraným problémům učitelského vzdělávání* (s. 44–69). Praha: Karolinum.

Vašutová, J. (2004). *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido.

Walterová, E (2015). O riziku zjednodušování a pohybu ve vědě, v pedagogice zvlášť. *Pedagogika*, 65(2), 219–229.